

művelő, táj- és népkutató munkaközösség kiadványa. II. kötet. A „Védjük Nyelvünket“ diákmunkaközösség kiadása. Érsekújvár, 1942. 107 oldal.)

Bevalljuk, meghatottan, de bizonyos szegyenérzettel is fogadjuk az érsekújvári gimnázium alsós diákjainak ez újabb — s talán az „Együtt Dolgoztunk!“-nál is lelkesebben összehordott, és könyvalakban közreadott munkáját. Meghatottan vesszük kezünkbe, mert ennyi lelkesedés, fajszeretet, hagyománytisztelet a mai időkben is őszinte tiszteletet ébreszt az olvasóban; de szegyenérzet is ég lelkünkben, hogy a nemrégén felszabadult ifjúság mutat példát nekünk, felnőtteknek nemzeti hagyományaink, értékeink védelmére.

Egy nemzet életében az ifjúság magatartásától sok minden függ. Ezért kell a magyar ifjúságot minden felhasználható *gyakorlati* eszközzel is öntudatos magyarnak nevelnünk, mégpedig jellemben, nyelvében, irodalmi szemléletében, művészetlátásában és szociális viselkedésében. Adjunk műveltségének — amely szereti magáravenni az egyetemesség tógáját — értéket, magyaros szint és mélységet. Tegyük életté és hajtó erővé bennük régi magyar értékeink és a magyar hagyományok ismeretét is. A magyar föld és népe, a magyar lélek és szellem, a magyar múlt minden régi hagyománya, a magyar táj nevelő ereje a segítő eszköz ebben az új magyar nevelésben. De hűségre kell nevelnünk önmagunkat is a magyar valóság, a népi magyarság iránt.

Ezt a nagy célkitűzést szolgálja az a munka is, amiről ez a kiadvány tanúskodik. Egy lelkes tanár egyénisége sugárzik ki a tanulók munkájából, amely így csokorba kötve nagy ígérete a szebb magyar jövőnek. Különösen értékes a szerkesztőnek „Felfedezőútak az irodalmi alkotások bőrdalmában“ címen közreadott útvezető, amely az irodalmi alkotások rejtelmes titkait tárja a tanuló elé.

Hálás szívvel köszönjük a követésre méltó példát: a magyarság szolgálatára készülő ifjúságot látjuk belőle kibontakozni.

Vicsay Lajos.

Wagner Richárd dr.: A világegyetem és a föld. Budapest, 1942. 83, 160 oldal. Kókai Lajos kiadása.

Az ismeretlen világ, a csak titokzatos fényeket sugárzó földönkívüli világegyetem régi tárgya az ember érdeklődésének. A tudományos kutatók kis körétől eltekintve azonban kevesen gondolnak arra a közösségre, mely a világegyetem és Földünk fizikai-biológiai élete között fennáll. Pedig alig van a természet és az ember életének olyan mozzanata, amely nélkülözheti a kívülről érkező hatásokat. Ezek között életet elindító és fenntartó hatások is vannak. *Wagner dr.* könyve összegezi e hatások és kapcsolatok szempontjait és eredményeit. A könyvnek ez a vezérgondolata s e gondolattal szerző egyrészt megfelel a mai ember és a mai nevelő összegező, átfogó életszemléletre törekvésének, másrészt kijelöli a „csillagászati földrajz“ munka- és érdekerületét. A csillagászati földrajznak szerinte mindig földrajzi problémákat kell megoldania. A bevezetőben leszögezett ilyen célkitűzéseknél a könyv végig megfelel s ezzel magyarázható a „Világegyetem“ főcím alatt

felvett, a csillagászatban körébe vágó anyagnak, csak alapvetésül történő rövid tárgyalása. A továbbiakban szerző a „Gömbalakú Földdel” foglalkozik, bevezeti az olvasót annak geometriájába, az elképzeléshez és helymeghatározáshoz szükséges koordináta rendszerek ismeretébe, megismerteti a velük kapcsolatos fogalmakat, (csillagmagasság, azimut, stb.), a fokhálózatot, a földrajzi szélesség és hosszúság fogalmát. A könyv céljához és méreteihez képest talán nagy teret engedve foglalkozik a földgömb és a földfelszín ábrázolásának módjaival, közölve a legfontosabb vetületeket, megemlítve azok használhatóságát is, különböző célú térképek szerkesztésénél. Idevágó fejtegetéseit szemléletes, kítűnő rajzokkal kíséri s a fejezetet kiegészíti a térkép-készítés alapvető módszerének (háromszögelés) és a térképi hegyábrázolás módszerének (szintezés) ismertetésével.

Erdekes fizikai probléma egy következő fejezetben az elsősorban Newton-tól vizsgált és állandóan ható nehézségi erő kérdése, hatása: bar és az emberhez való viszonyaiban. Ez az erő minden földrajzi tényezőben jelen van, a növényvilágban épügy irányít, mint a földfelszín alakulásában, az ember építkezésében, az utak elhelyezésében és anyaghasználatában, a közlekedés minden alakjában, stb. E gondolatból már látszik a könyv célja és szelleme, de ez még tovább épül a „Mozgó Föld” c. fejezetben. A kapcsolatok e jelenséggel még mélyrehatóbbnak látszanak. Az idő, az inga mozgása, a függő iránya, a földforgás eltérítő hatása a mozgó testekre (jármű, víz, levegő) és a hatások eredménye (passzát, antipasszát, ciklonok, anticiklonok, tengeráramlások) és a gyakorlati fizika vívmányai (óceánreptülés) a szakembert és laikust egyaránt érdeklő kérdések, nemkülönben a Föld keringésével kapcsolatos jelenségek. A két fő mozgás (tengelykörüli forgás, keringés) eredményeinek további, részletesebb tárgyalását a „Megvilágított Föld” és a „Meleg a Földön” főcímek alatt olvassuk. Szerző itt sem csak a szorosán vett csillagászatban anyaggal foglalkozik (időtartam, éjféli nap, szürkület, tágasság, delelési magasság, évszakok), hanem a „természetes fény” kihasználásában rámutat a különböző települések, város, tanya, falu, gazdasági, társadalmi, közlekedési, berendezkedési stb. viszonyaira, az így kifejlesztett különböző életmódokra és munkarendekre. A mesterséges világítás a magánosoknál, közületeknél egyaránt költségvetésbe vágó kérdés. Minél takarékosabb megoldására, az emberek egészségesebb munkarendjének előmozdítására szerző felveti az egységes nyári időszámítás szükségességét, bemutatja a tervezett európai időszámítási területeket. A Nap hősugárzásával kapcsolatban — többek között — a sugárzás mennyiségével, a tenger és szárazföld eltérő felmelegedésével, kapcsolatban a monszun-szélrendszerrel, a különböző szerkezetű talajok felmelegedésével foglalkozik a szerző, majd a domborzat módosító hatásaival s a felmelegedési viszonyokhoz simuló települések megemlítésével zárja a könyvét. A világos, tömör nyelvezettel írt könyv értékét számos illusztráció és gondosan összegyűjtött adatok emelik. (A fényt szimbolizáló művészi címlapot Kopasz Márta rajzolta.) A fő gondolatokat szerző emelkedett földrajzi szemléletének igazolására soroltuk fel s habár sok kérdésen csak könnyedén átsuhan, a könyv mégis eléri cél-

ját, bemutatni a világegyetem és a Föld legfontosabb kapcsolatait. Ezért e kiváló munkának a földrajzzal foglalkozó tanárok jó hasznát vessik.

Udvarhelyi Károly dr.

Otto Kersten: Praxis der Erziehungsberatung. Ein Handbuch mit Bibliographie. Unter Mitarbeit von Hildegard Meyer. Stuttgart 1941. Ferd Enke kiad., 551 l.

A könyv mindenkihez fordul, akit hivatala, hivatása vagy különleges megbízatása a nevelési tanácsadás sokfelé szétágazó munkájának valamely pontjára állít. Ezért főleg magyar viszonyok között igen alkalmas arra, hogy hogy tisztázzon oly félreértést és megszüntessen oly tájékozatlanságot, amely nálunk igen sajnálatos és veszedelmes módon el van terjedve. Hazánkban nem egyszer az illetékeseket, hivatalos köröket is megtéveszti az elnevezés: „nevelési“ tanácsadás, és így azt hiszik, hogy ilyen tanács adása a pedagógus feladata. A valóságban másként áll a helyzet. Nevelési tanácsot nem a pedagógus ad, hanem ő kér és kap — mint szülő, tanár, tanító vagy óvónő stb., mégpedig az erre különlegesen kiképzett pszichológustól. Elengedhetetlen ugyan, hogy az, aki nevelési tanácsot ad, bizonyos alapvető pedagógiai képzettséggel is rendelkezék — épp úgy, mint pl. orvosival és pszichiáterrel, — de elsősorban pszichológusnak kell lennie. Szakszerű lélektani képzettség nélkül nevelési tanácsadásra vállalkozni lelkiismeretlenség, és épp oly súlyos következményekkel járhat, mintha valaki sebészi képzettség nélkül vakbelet operálna. Ezért örömmel üdvözölhető szerzőnk eljárása, amellyel mindjárt a könyv elején részletesen tárgyalt fogalmat ad a nevelési tanácsadás mivoltáról. Eszerint a nevelési tanácsadás: alkalmazott lélektan, neveléslélektan és gyermeklélektan, tehát mintegy határterület lélektan és neveléstudomány között. Célja, hogy a nevelési nehézségeknek lélektanilag igen sokszori esetei közepette biztos nevelői alapmagatartásokat teremtsen.

Szerzőnk bebizonyítja, hogy egyes eljárási recepteknek gépies alkalmazása kézenfekvőnek és kényelmesnek látszik ugyan, de csak rövidlátó kuruzslás és kontárság. Csak a mélyebb okok és összefüggések figyelembevétele nyomán érthető meg és tisztázható az egyes eset. Épp ehhez kell óriási lélektani gyakorlat, képzettség és érzék. Az egyes előírások és rendszabályok csak a mélyebb összefüggések alapján érthetőek meg. Csak ezen az alapon dönthető el, hogy a mostani eset ugyanaz-e vagy csak hasonló, hogy tehát a más alkalommal bevált rendszabály most is be fog-e válni, vagypedig ellenkezőleg, nem csupán hatástalan lesz, hanem kiszámíthatatlan ártalmakat is okoz. Aki nevelési tanácsadásra vállalkozik, annak önmaga előtt becsületeseen számot kell adni róla, hogy képes-e a szükséges érzéket, felelősségtudatot, szakképzettséget és tapasztalatot felmutatni. Akik mind a lélektannal, mind a neveléstudománnyal nincsenek már hivatásuk révén is a legszorosabban összekapcsolva, azok számára lehetetlen, hogy a tudomány legújabb eredményeiben bepillantassanak e téren. Ez a bepillantás annyival inkább is nehéz, mert a nehezen nevelhetőség kérdései messzire benyúlnak az élettan, orvostudomány és társadalomtudomány területeire is. Nem remélhető ugyanis, hogy az, aki nem szakember, abban a helyzetben volna, hogy tájékozódó és